

ОСНОВНІ ПРИЙОМИ ПЕРЕКЛАДУ СИНТАКСИЧНИХ СТРУКТУР

Пушкар Тетяна Миколаївна

кандидат педагогічних наук, доцент
Житомирський державний університет імені Івана Франка

Костюченко Аліна Валеріївна,

студентка
Житомирський державний університет імені Івана Франка

Переклад синтаксичних структур з однієї мови на іншу представляє собою важливий аспект мовної адаптації в художніх творах. Ефективний переклад не лише передає зміст оригіналу, але й зберігає його стиль, емоційну насиченість та культурні нюанси, забезпечуючи при цьому природність і читабельність тексту для цільової аудиторії. Розглянемо основні прийоми перекладу синтаксичних структур, проілюстровані прикладами з художніх творів.

Транспозиція – це зміна частин мови або порядку слів без втрати значення. Цей метод дозволяє перекладачу зберегти натуральність і граматичну коректність тексту в цільовій мові, адаптуючи структуру речення до її норм.

To the lighthouse, she said, would be a wonderful adventure. – До маяка, – сказала вона, – буде чудова пригода.

В цьому прикладі показано як транспозиція допомагає адаптувати порядок слів, щоб зберегти логічну та емоційну послідовність речення в українському перекладі, зберігаючи при цьому стиль автора.

The sight of the tumbling river filled him with a sense of freedom. – Його охопило відчуття свободи, коли він побачив бурхливу річку.

В оригіналі використовується структура з головним іменником «*the sight*» та доповненням «*of the tumbling river*», що вказує на причину емоції. В перекладі частини мови змінено так, щоб акцентувати на емоції "відчуття свободи" як основній ідеї, переміщуючи причину емоції («побачив бурхливу річку») в кінець речення для збереження природності української мови.

Модуляція означає зміну точки зору, фокусу або категоричної схеми в перекладі. Вона допомагає перекладачу передати ідею оригіналу способом, який буде більш зрозумілим або природнім для читачів цільової мови.

His heart leapt as he saw her walk through the door. – Серце його забилося сильніше, коли вона увійшла.

Модуляція дозволяє переформулювати дію так, що зберігається емоційний заряд ситуації, але виражається вона згідно з граматичними і стилістичними особливостями української мови.

Еквіваленти використовуються для передачі ідіом, прислів'їв або культурно специфічних елементів, які не мають прямого аналога в цільовій мові. Завданням

перекладача є знайти варіант в цільовій мові, що найкраще передасть значення оригіналу.

He met his Waterloo. – Він зазнав краху.

Ідіоматичний вираз, що означає зазнати поразки, перекладається через еквіваленцію, оскільки прямий переклад не має сенсу в українській культурі. Таким чином, зберігається загальна ідея без втрати значення.

He had a skeleton in the closet. – У нього були таємниці.

Цей ідіоматичний вираз використовується в англійській мові для опису таємниць, які хтось намагається приховати. Прямий переклад не передасть повної сутності в українській мові, тому використовується еквівалентний переклад, який має аналогічне значення.

Адаптація включає значні зміни в тексті для відтворення його сенсу, враховуючи культурні особливості цільової аудиторії. Цей метод часто застосовується для локалізації контенту, що дозволяє йому резонувати з новою аудиторією.

It was a Catch-22 situation. – Це була ситуація замкненого кола.

Конкретний культурний референс (Catch-22) адаптується для української аудиторії шляхом переформулювання в більш зрозумілий контекст, зберігаючи при цьому первісний зміст нерозв'язної дилеми.

He received a Dear John letter. – Він отримав листа, в якому йшлося про розрив романтичних стосунків.

«Dear John letter» – це англійська ідіома, що означає лист про розрив відносин, надісланого чоловіку його коханою. В українському перекладі використовується адаптація для передачі суті без використання конкретного культурного референсу, який може бути незрозумілим українській аудиторії.

Компенсація використовується, коли неможливо передати певний елемент тексту в даному місці через структурні або культурні розбіжності. В таких випадках перекладач компенсує втрату сенсу або емоційного заряду в іншій частині тексту.

She sang at the top of her lungs. - Вона співала на повний голос.

Вираз «*at the top of her lungs*» компенсується в українському перекладі фразою "на повний голос", яка передає аналогічне значення інтенсивного співу, але вживається згідно з нормами цільової мови.

Літералізація полягає в прямому перекладі елементів тексту, зберігаючи їх оригінальну синтаксичну структуру. Цей метод застосовується, коли структура і логіка виразу однаково працюють у обох мовах, дозволяючи зберегти первісний зміст і форму.

The pot calling the kettle black. – Критикуючи когось – показуємо себе з гіршої сторони (мовчав би, сам теж хороший).

Ця англійська ідіома літералізується в українському перекладі, зберігаючи прямий сенс, що дозволяє передати зміст вислову про лицемірство або вказування на чужі недоліки, ігноруючи власні.

Кожен з цих методів дозволяє перекладачу зберегти нюанси оригінального тексту, адаптуючи його для розуміння і сприйняття українською аудиторією.

Важливим є не лише вірне передання смислу, але й збереження атмосфери, стилістики та культурного контексту оригіналу.

Список літератури

1. Степаненко А., Сітко А. Синтаксичні особливості українського перекладу англomовної науковотехнічної та художньої літератури. Фаховий та художній переклад: теорія, методологія, практика: зб. наук. праць / за заг. ред. А.Г. Гудманяна, С.І. Сидоренка. Київ: Аграр Медіа Груп, 2015. С. 293–297.

2. Cambridge Dictionary. URL: <https://dictionary.cambridge.org/>.

3. Longman Dictionary of Contemporary English. URL: <https://www.ldoceonline.com/>